

11 TEMMUZ 2025 SİLAH İMHA TÖRENİ GÖZLEM ve TESPİT RAPORU

10-11 Temmuz 2025 Tarihlerinde Kürdistan Bölgesel Yönetimi Sınırları İçerisinde Süleymaniye Kenti Dukan Bölgesinde PKK Tarafından Gerçekleştirilen Silahların İmhası Töreni Gözlem ve Tespit Raporudur.

HEYETİN OLUŞUMU

10-11 Temmuz 2025 tarihlerinde Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi toprakları içerisinde bulunan Süleymaniye ili Dukan Bölgesinde PKK'nin düzenleyeceği silah bırakma/silahların imhası törenine katılım için DEM Parti tarafından İnsan Hakları Derneği (İHD) ve Özgürlük İçin Hukukçular Derneği'ne (ÖHD) yapılan davet sonrası, töreni izlemek ve sonrasında gözlem raporu hazırlamak üzere 07.07 2025 tarih ve 11 Sayılı MYK kararı ile İHD Eş Genel Başkanı Hüseyin KÜÇÜKBALABAN, Eş Genel Başkan Yardımcısı Gülseren YOLERİ, İHD MYK üyesi ve Diyarbakır Şube Eş Başkanı Ercan YILMAZ, 08.07.2025 Tarih ve 55 Sayılı ÖHD Yönetim Kurulu kararı ile Derneğin Eş Genel Başkanlar Av. Ekin YETER MORAY ve Av. Serhat ÇAKMAK görevlendirilmişlerdir.

HEYETİN YOLA ÇIKIŞI VE SÜLAYMANİYE'YE VARİŞİ

DEM PARTİ yetkilileri tarafından paylaşılan bilgilere göre yaklaşık 150 kişiden oluşan, STK temsilcileri, siyasi parti temsilcileri, gazeteciler, Barış Anneleri ve aydınların Şırnak ve Diyarbakır olmak üzere iki merkezden toplanıp Cizre'de buluşarak Habur Sınır Kapısından Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi topraklarına geçmeleri planlanmıştır. 10 Temmuz 2025 günü İHD ve ÖHD adına törene katılan İHD Eş Genel Başkan Hüseyin KÜÇÜKBALABAN, İHD Eş Genel Başkan Yardımcısı Gülseren YOLERİ ve ÖHD Eş Genel Başkanı Serhat ÇAKMAK Şırnak'taki buluşma yerine varmıştır. ÖHD Eş Genel Başkanı Ekin YETER MORAY ve İHD MYK üyesi ve İHD Diyarbakır Şube Eş Başkanı Ercan YILMAZ ise Diyarbakır'daki toplanma yerinde hazır bulunmuştur. Heyetimiz her iki toplanma merkezinde de gerek törene katılacakların bir araya gelişi gerekse de halkın uğurlama için toplanması esnasında kolluk görevlilerinin engelleyici bir tutum içerisine girmediklerini, sadece toplanan kitlenin güvenliğini sağlama pozisyonunda kaldıklarını gözlemlemiştir.

10 Temmuz 2025 günü saat 18.00 sıralarında Diyarbakır'dan gelen gözlem heyeti ile Şırnak'ta bulunan gözlem heyetleri buluşmuş ve dört otobüsten oluşan konvoy ile Habur Sınır Kapısı'na doğru hareket edilmiştir.

Habur Sınır Kapısı'nda pasaport kontrol noktasında rutin dışında bir güvenlik önlemi olduğu gözlenmiştir. Heyetin pasaport kontrol noktasında çoklu güvenlik testlerinden geçirildiği gözlenmiştir. Bu kontrollerde yurtdışına çıkış yasağı bulunduğu iddiasıyla Mezopotamya Ajansı Muhabiri Bilal Güldem'in geçişine izin verilmemiş, heyetin diğer üyeleri ise sınır kapısından geçmiştir. Kürdistan Bölgesel Yönetimi topraklarına giriş İbrahim Halil Sınır Kapısı'ndan yapılmıştır.

Yaklaşık 150 kişilik heyet Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi yetkililerince resmi bir törenle karşılanmıştır. Karşılama ve pasaport kontrolleri sonrası DEM Parti yetkilileri ve Bölgesel Yönetim yetkilileri tarafından barış ve demokratik çözüm sürecinin kritik bir adımı olan silahların imhası töreninin önemine ilişkin konuşmalar yapılmıştır.

Heyetin geceyi Erbil'de geçireceği bilgisi paylaşılmış, yoğun güvenlik önlemleri ve eskort araçlar eşliğinde dört otobüsten oluşan araç konvoyu Erbil'e hareket etmiştir. Gece 00.00 saatlerinde heyet üyeleri Erbil'de konaklayacakları otele varmıştır.

11 Temmuz 2025 günü sabah saat 07.00 sıralarında, törenin yapılacağı bölgenin otobüslerin ilerlemesinin mümkün olmayacağı dağlık bir bölge olacağı bilgisi verilmiş, bu nedenle heyet üyeleri transporter ve Jip tipindeki 35 civarındaki araca yönlendirilmiştir. Araç konvoylarının önünde ve arkasında onlarca güvenlik eskortuyla Süleymaniye kentine hareket edilmiştir.

Süleymaniye/Dukan kasabasından itibaren törenin yapılacağı Casene Mağarası bölgesi arasında yol kenarlarında ve konvoyun geçeceği güzergahlarda yoğun güvenlik önlemleri alındığı gözlenmiştir.

Silah bırakacak grubun silah envanterini ve silah bırakacak militanların kimlik bilgilerini içeren belgenin İHD, ÖHD, ve TİHV temsilcilerine teslim edilmek istendiği bilgisi, 11 Temmuz 2025 günü saat 09.00 sıralarında, Dukan bölgesine varmaya az bir süre kala verilen mola yerinde DEM Parti yetkilileri tarafından İHD Eş Genel Başkanı Hüseyin KÜÇÜKBALABAN'a ve ÖHD Eş Genel Başkanı Ekin YETER MORAY'a iletilmiştir. Bu talep derneklerimiz tarafından olumlu karşılanmıştır.

Saat 10.20 sıralarında heyet Dukan Bölgesi Casene Mağarası bölgesine varmıştır. Alanda havadan ve karadan yoğun güvenlik önlemlerinin alındığı gözlenmiştir. Alanda Türkiye'den gelen dört otobüslük gözlem heyeti dışında yurtdışından, Irak Devletinden, Kürdistan Bölgesel Yönetiminden ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti yetkililerinden de gelenlerin olduğu bilgisi öğrenilmiştir. Tören alanının gelen heyetlerin her türlü ihtiyacını karşılayacak şekilde düzenlenmiş olduğu gözlenmiştir. Yerli ve yabancı basın mensupları için ayrı bir alanın düzenlendiği, diğer heyetler için de ayrı bir bölgenin ayrıldığı görülmüştür. Gözlem heyetleri ve basın mensuplarının kamera, kayıt cihazı ve cep telefonlarını alana getirmemeleri istenmiştir. Sadece izin verildiği belirtilen basın kanallarının kamera ve görevlilerinin çekim ve kayıt aldıkları gözlenmiştir. Tören alanının hemen karşısında bulunan ve Casene Mağarası olarak bilinen mağaranın girişine de konuşlanmış kamera ve kayıt cihazları, grubun bu mağaradan alana geleceğini göstermekteydi. Basın mensupları ve gözlem heyetlerinin rahatlıkla görebilecekleri bir platform kurulduğu, platformun sol tarafında ise metalden bir haznenin bulunduğu gözlenmiştir.

TÖRENİN BAŞLAMASI

Tören beklenen saatten 23 dakikalık gecikmeyle, Türkiye saati ile 11.23'te başlamıştır. Bu gecikmenin silah envanteri ve militanların kimlik bilgilerinin teslim edileceği sivil toplum örgütlerinin bulunacağı yer konusundaki değişiklikten kaynaklandığı sonradan öğrenilmiştir. Tören, Casene Mağarasından en önde KCK Eş Başkanı Bese HOZAT (Hülya Oran) olmak üzere 15 kadın ve 15 erkek militandan oluşan 30 kişilik çeşitli silahlar taşıyan grubun alana doğru gelişleri ile başlamıştır. Grup doğrudan daha önceden hazırlanmış platforma yönelmiş ve platformun arkasındaki duvara Abdullah ÖCALAN'ın İmralı hapisanesinde çekilen ve daha önce de basına yansımış olan fotoğrafı yansıtılmıştır. Grubun platforma yerleşmesinden sonra Bese HOZAT (Hülya Oran) ve Behzat ÇARÇEL (Nedim Seven) basına ve kamuoyuna hitaben Türkçe ve Kürtçe metni okumuşlardır.¹ Aynı anda metinlerin her iki versiyonu katılımcılara dağıtılmıştır. Açıklama bittikten sonra, mağaradan alana geliş sırasına göre, en önde Bese Hozat olmak üzere, 30 kişilik militan grup silahlarını teker teker haznenin içerisine bırakmışlardır.

Silah bırakan militanların² kimlik bilgileri ile imha edilecek silahların envanterinin teslim edileceği belirtilen kurumları temsilen İHD Eş Genel Başkanı Hüseyin KÜÇÜKBALABAN, ÖHD Eş Genel Başkanı Ekin YETER MORAY ve TİHV Genel Sekreteri Coşkun ÜSTERCİ tören akışı bilgilendirmesi için davet edilmiş ve gerekli bilgilendirmeler yapıldıktan sonra kendilerine ayrılan bölüme geçmişlerdir.

Gruptan isminin daha sonra Tekin Muş (Mehmet DEMİRER) olduğunu öğrendiğimiz militan silahını hazneye bıraktıktan sonra İHD, ÖHD ve TİHV temsilcilerinin bulunduğu alana gelmiş ve elindeki silah bırakan militanların kimlik bilgisi ve imha edilecek silahların envanterinden oluşan dosyayı heyete teslim etmiştir. Bu sırada ***"artık Kürt Meselesinin çözümünde şiddetin devreden çıkmasını istediklerini, bu nedenle burada sembolik olarak silahları yaktıklarını bundan sonraki süreçte Kürt Meselesinin çözümünde sivil toplum örgütlerinin daha fazla rol üstlenmesini önemsediklerini, o nedenle bu dosyayı sivil toplum örgütlerine vermeyi uygun gördüklerini belirtmiştir."***

Tüm militanlar silahlarını hazneye bıraktıktan sonra Bese Hozat (Hülya Oran) ve Behzat Çarçel (Nedim Seven) haznenin başına gelmiş ve görevlilerin yardımıyla silahlar tutuşturularak yakılmıştır. Silahların yakılmasından sonra alanda dizilmiş olan 30 kişilik militan grup geldikleri Casene Mağarası yönüne doğru silahsız olarak gitmişlerdir.

Tören saat 12.00 sıralarında bitmiştir. Alanda bulunan basın mensupları, STK temsilcileri, aydınlar ve siyasetçilerle yapılan sohbetlerde silahların sembolik olarak yakılmasının Kürt Meselesinin demokratik ve barışçıl yollardan çözümü için kritik bir eşik olduğu ortak görüşü vurgulanmıştır.

Gözlem Heyeti tören sonrası 11 Temmuz 2025 günü önce Erbil'e dönmüş ve oradan da otobüslerle Diyarbakır'a gelmek üzere yola çıkmıştır. 12 Ağustos 2025 günü sabah 06.00 sıralarında heyet üyeleri Diyarbakır'a varmış ve buradan da geldikleri illere dönmüşlerdir.

¹ <https://mezopotamyaajansi43.com/tum-haberler/content/view/281470>

² <https://mezopotamyaajansi43.com/tum-haberler/content/view/281514>

GÖZLEM HEYETİNİN DEĞERLENDİRMESİ VE ÖNERİLER

İHD kurulduğu 1986 yılından beri barış hakkını savunmuş ve barışın tesisi için her türlü sorumluluğu almış bir sivil toplum örgütüdür. Özellikle Kürt Meselesinde şiddet ve güvenlikçi politikaların yol açtığı ağır insan hakları ihlallerini uzun yıllardır raporlayıp kamuoyu ile paylaşan İHD, ne yazık ki yürürlükteki güvenlikçi politikaların hedefi de olmuş bir dernektir. ÖHD de 23 Mart 2019 tarihinde 1. Genel Kurulunu yaparak çalışmalarına başlamıştır. ÖHD, tüm demokratik hukuk mücadelesi deneyimlerini kendine miras olarak kabul etmiş bu mirasın üzerinde hızlı bir şekilde örgütlenmiştir. Özgürlükçü demokratik komünal hukuk değerleri ile alternatif hukuk mücadelesinin savunucusu olarak kurulmuştur. Tüzüğünde tanımlandığı şekilde ezilen sınıf, kimlik ve cinslerin hak arama mücadelesinde temel hak ve özgürlükler mücadelesini amaçlamaktadır. Bu kapsamda toplumsal davaları takip etmekte, kapatılma mekanları özgürlükçü hukuk perspektifi başta olmak üzere tüm alanlardaki hak ihlallerine ilişkin raporlamalar yapmakta, paneller, çalıştaylar, eylem ve etkinlikler düzenlemektedir.

1 Ekim 2024 tarihinde Kürt Meselesinin Demokratik ve Barışçıl yollardan çözümü için bir fırsat ortaya çıkmıştır. İHD ve ÖHD bu fırsatın kalıcı bir barışa evrilmesi için aradan geçen süre zarfında ciddi bir çaba içerisine girmiştir. Düzenlenen barış konferansları ve yayınlanan raporlar ile hem taraflara yol göstermeye çalışılmış hem de barışın toplumsallaşması için görev üstlenmeye çalışılmıştır. 27 Şubat 2025 tarihinde PKK Lideri Abdullah Öcalan'ın silahsızlanma ve fesih çağrısı ile başlayan, 12 Mayıs 2025 tarihinde PKK'nin silahsızlanma kararını kamuoyuna duyurması ve 11 Temmuz 2025 tarihinde de sembolik olarak silahların yakılarak imha edilmesi töreni ile devam eden süreci Kürt Meselesinin siyasi ve hukuki zeminde çözülmesi açısından kritik ve önemli gelişmeler olarak değerlendiriyoruz. Silahların bırakılması, teknik bir güvenlik meselesinden öte, çok katmanlı bir siyasi ve hukuki dönüşüm sürecini ifade eder. Bu dönüşüm, hem bireysel hem de kolektif hak ve özgürlüklerin teminat altına alındığı bir toplumsal sözleşmeye geçişi, geçmişle yüzleşmeyi ve toplumsal onarımı kapsayan geniş bir çerçevede ele alınmalıdır. Silahlı çatışmalardan çıkış sürecinde, toplumsal barışı inşa etme amacına yönelik olarak geçiş dönemi adaleti mekanizmaları önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, geçmişte yaşanan sistematik hak ihlallerinin açığa çıkarılması, mağdur haklarının tanınması, adaletin tesisi ve gelecekte benzer ihlallerin önlenmesi hukuki açıdan zaruridir. Toplumsal uzlaşmanın sağlanmasında, yalnızca hukuki değil aynı zamanda etik ve tarihsel bir sorumluluk da söz konusudur. Silahların bırakılması süreci, yalnızca çatışmasızlık haliyle sınırlı olmayan; aynı zamanda hukukun üstünlüğünün ve demokratik normların tesisiyle birlikte yürütülmesi gereken çok boyutlu bir süreçtir. Bu süreçte hukuk hem geçmişle hesaplaşmanın hem de geleceğin inşasının temel aracıdır.

Kürt meselesinin 100 yılı aşkın bir süredir çözümsüz bırakılması, başta Kürt coğrafyası olmak üzere tüm Türkiye coğrafyasında çok ağır insan hakları ihlallerinin, eko-kırımın, anti-demokratik yönetsel uygulamaların, yargı bağımsızlığı krizinin, derin bir ekonomik krizin ve siyasi ve toplumsal bir kriz ve kaos halinin yaşanmasına neden olmuştur. Meselenin kalıcı bir şekilde çözümü; hakikatlerin açığa çıkararak toplumsal güveni inşa eden, geçmişle yüzleşen ve eşit yurttaşlık temelinde hukuksal ve siyasi dönüşüm sağlayan kapsamlı bir süreçle mümkün olabilir. Kürt meselesinin demokratik yollarla çözümü konusunda önceki yıllarda yaşanan deneyimler, barışın yalnızca taraflar arasındaki müzakerelerle gerçekleşmeyeceğini acı bir şekilde ortaya koymuştur. Çatışma çözümü yaşamış

dünya örnekleri, kalıcı barışın sivil toplum örgütleri ile toplumsal kesimlerin katılımı, adalet ve hakikate dayalı yüzleşme mekanizmalarının kurulması ile mümkün olabileceğini göstermiştir.

Toplumların silahlı çatışma, baskı ve ağır insan hakları ihlalleriyle geçen dönemlerin ardından barış içinde bir arada yaşayabilmesi, yalnızca silahların susmasıyla değil; geçmişle yüzleşilmesi, zarar gören birey ve toplulukların onarılması ve toplumsal güvenin yeniden inşa edilmesiyle mümkündür. Bu çerçevede **geçiş dönemi adaleti** mekanizmaları büyük önem taşımaktadır. Bu mekanizmalar geçmişte yaşanan sistematik ihlallerin tanınmasını, bu ihlallerle ilgili sorumluluğun üstlenilmesini ve hem bireysel hem kolektif düzeyde onarıcı adım ve politikaların hayata geçirilmesini amaçlayan özel mekanizmalar bütünüdür.

Geçiş dönemi adaleti yalnızca hukuki süreçlere indirgenemez. Aynı zamanda hakikatle yüzleşmeyi, toplumsal hafızayı güçlendirmeyi, zarar görenlerin kamusal düzeyde tanınmasını ve yapısal eşitsizliklerle yüzleşmesini de kapsar. Türkiye bağlamında bu yaklaşım, özellikle Kürt Meselesi ve daha genel olarak devlet kaynaklı şiddetle yüzleşme süreçlerinde, demokratikleşmenin ve kalıcı barışın önünü açacak temel dayanaklardan biri olabilir.

PKK'nin 11 Temmuz 2025'te Süleymaniye'de düzenlediği sembolik silah bırakma töreni ve 12 Temmuz 2025'te Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan tarafından barış sürecini yürütecek meclis komisyonunun oluşturulması çağrısı ve akabinde TBMM Başkanı Numan Kurtulmuş'un siyasi parti ziyaretleri sonrası 31 Temmuz'da kurulan 5, 8, 12, 19 ve 20 Ağustos 2025 tarihlerinde beş toplantı gerçekleştiren, uzlaşılan ismiyle, **"Millî Dayanışma Kardeşlik ve Demokrasi Komisyonu"** bu sürecin ciddiyetle ilerletilmesi için kıymetli adımlardır. 20 Ağustos 2025 tarihli oturumda Barış Annelerinin Kürtçe konuşma taleplerinin engellenmesinin komisyonun çözüm iradesini zayıflattığını düşünüyor ve bu hatanın giderilerek gerekli önlemlerin alınmasını öneriyoruz.

Kuşkusuz komisyonun kanunla değil de TBMM başkanlık kararıyla kurulması, ilk etapta komisyonun 31 Aralık 2025 tarihine kadar 6 aylık kısa bir süre görev yapacak olması, henüz sivil toplum örgütlerinin ve toplumsal kesimlerin komisyonla ilişkilerinin ve iletişimlerinin belirlenmemiş olması, halen PKK Lideri Abdullah Öcalan ile görüşülmemiş olması gibi eksiklikleri komisyonun gücünü ve etkisini azaltan hususlar olarak değerlendirmekteyiz.

PKK Lideri Abdullah Öcalan'ın iletişim hakkının müzakerelere aktif katılımını mümkün kılacak biçimde sağlanmalı; komisyon üyeleriyle, sivil toplum temsilcileriyle, aydınlar, yazarlar, gazeteciler ve siyasi parti temsilcileriyle düzenli ve güvenli görüşme olanakları yaratılmalı; fiziki koşulları da uluslararası hukukla uyumlu hale getirilmelidir.

Bu sürecin başarıya ulaşması için çoğulcu, şeffaf ve toplumsal denetime açık mekanizmaların kurulması elzemdir. Yalnızca çatışmanın taraflarının değil, tüm toplumun sürece dâhil olduğu bir yaklaşım benimsenmeli; karar alma süreçlerine geniş katılım sağlanmasına özen gösterilmelidir. Kalıcı bir barışın ilk adımı, çatışma taraflarının ve toplumun sürece açık, adil ve güvenli biçimde katılabildiği bir zemin oluşturmaktan geçmektedir.

Yeni bir kurucu anayasa ancak toplumsal katılıma dayalı çoğulcu yöntemlerin izlenmesiyle meşruiyet kazanabilir. Demokratik dönüşümün önünü açacak anayasa, yukarıdan dayatılan değil; toplumun ihtiyaçlarıyla

örtüşen bir toplumsal sözleşme olmalıdır. Kürt halkının anadili eşit yurttaşlık temelinde, kültürel hakları ve eşit yurttaşlık talepleri anayasal güvence altına alınmalıdır.

Ayrıca, Terörle Mücadele Yasasının kaldırılması ve yerine insan hakları normlarına uygun bir yasal düzenleme yapılması, sürece katılımı meşrulaştıracak ve kutuplaşmayı azaltacaktır.

Başta ağır hasta mahpuslar olmak üzere, siyasi mahpusların serbest bırakılması için ayrımcı ceza infaz uygulamalarının kaldırılması, yine idare ve gözlem kurullarının kaldırılması, gerekli hukuki ve yasal düzenlemelerin yapılması barışa dair toplumsal meşruiyeti güçlendirecektir. Siyasi mahpusların infaz rejimi uluslararası normlara uygun bir hale getirilmeli ve haklara erişimleri sağlanmalıdır. Umut hakkına ilişkin düzenleme ivedi olarak yapılmalı ve gereği yerine getirilmelidir.

Türkiye'nin Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı, Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi, Çocuk Hakları Sözleşmesi ve benzeri uluslararası sözleşmelerin kimi hükümlerine koyduğu ve Kürt sorunun demokratik barışçıl zeminde çözümüne engel teşkil eden çekinceleri kaldırılmalıdır. Bütün Kişilerin Zorla Kaybedilmesine Karşı Sözleşmeye, Uluslararası Ceza Mahkemesi (Roma Statüsü), İstanbul Sözleşmesi gibi insan haklarını güçlendirecek sözleşmelere taraf olunmalıdır.

AIHM ve Anayasa Mahkemesi kararlarının gereği derhâl yerine getirilmelidir. Hapishanelerdeki seçilmiş siyasetçiler derhal serbest bırakılmalı, görevden alınan belediye başkanları derhal görevlerine iade edilmelidir.

Öte yandan silah bırakan militanların sivil siyaset ve demokratik hayata katılımlarının önündeki engeller kaldırılmalı, ilk etapta bu kişilerin can güvenliklerinin sağlanması konusunda güvenceler ortaya konulmalıdır.

Barış, yalnızca çatışmanın sona ermesiyle değil, aynı zamanda özgürlüğün, adaletin sağlanması, halklar, kimlikler, inançlar, sınıflar, cinsiyetler arasındaki eşitsizliklerin giderilmesiyle mümkündür. Toplumsal yaraların sarılması/iyileştirilmesi, geçmişle yüzleşme, hak ihlallerinin tanınarak telafi edilmesi ve herkesin onurlu biçimde dahil olduğu bir sürecin inşa edilmesi gereklidir. Bu sürecin mimarı sivil toplum olmalı; ancak siyasi irade de bu inşayı kolaylaştırmalı, desteklemelidir. Türkiye'nin demokratikleşmesi, barışın toplumsallaşması ile mümkündür. Şimdi, geçmişten ders alarak, onurlu bir gelecek inşa etme zamanıdır.

İnsan Hakları Derneği (İHD) - Özgürlük için Hukukçular Derneği (ÖHD)